

Henrik Jensen, Professor, Ph.D.
Økonomisk institut
Københavns Universitet
12. november, 2007

Samfundsøkonomiske stråmænd

På dagen for forsvaret af hans doktorafhandling 9. november ved Roskilde Universitetscenter, bringer Information en kronik af Jesper Jespersen (JJ). Det fremgår ikke, om den sammenfatter hovedtrækkene i afhandlingen, og det fremgår heller ikke, hvilken disciplin graden søges opnået i. Men den handler om samfundsøkonomi, og det er som økonom, jeg kommenterer kronikkens indhold. Kronikken kommer lige før et folketingsvalg, og den er da også formuleret som valgpropaganda, hvori man tillægger politiske modstandere nogle skumle holdninger, man derefter nemt kan skyde ned som vrøvl. Som det dog oftest gælder for valgpropaganda, gælder det i JJs kronik, at det man skyder ned, blot er en stråmand.

JJs udgangspunkt er, at økonomer er uenige om den samfundsøkonomiske politik, grundet uenighed om metode. Heri er der, som JJ også anfører, intet nyt. Derefter beskriver JJ, hvad der metodologisk adskiller økonomer. Økonomer tilhører til min store overraskelse blot to typer. "Kausal-økonomer", som er forankret i virkeligheden, og som forbindes med "kritisk realisme." De opstod gennem Keynes' opgør mod "ligevægtsøkonomer", som laver matematiske, ikke empirisk baserede "urværksmodeller", og som blindt tror på markeds kræfternes lyksaligheder. Her får læseren således præsenteret to kandidater. Og krydset er jo nemt at sætte. Hvem kan have sympati med en "ligevægtsøkonom", som er en virkelighedsfjern matematiker, hvorimod "kausaløkonomen" er både virkelighedsnær og kritisk? Problemet er blot, at disse typer er stråmænd, som JJ anvender for at få sit budskab igennem. Nemlig at "ligevægtsøkonomer" er uansvarlige størrelser, som har for meget magt i dagens debat og udformning af økonomisk politik. Problemet er blot at stort set alt, hvad JJ beskriver ved denne type er forkert. Om det skyldes en manglende viden om, hvad der er foregået i moderne forskning i de sidste tiår, eller om det blot er for at sætte tingene på spidsen i dagens festlige anledning, skal jeg ikke kunne sige.

Det er korrekt, når JJ skriver at "ligevægtsøkonomer" benytter matematik. Dette er dog ikke ud fra et ønske om, at beskrive verden som et urværk 40 år ud i fremtiden. Det er for at have et forståeligt sprog, som gør forudsætningerne om økonomiens sammenhænge præcise. Det hævdes dernæst, at den empiriske relevans ikke overvejes. Dette er et forkert udsagn, forhåbentligt bragt mod bedre vidende. Alle matematisk funderede modeller vurderes naturligvis i forhold til deres evne til at beskrive virkeligheden. Værre er, at navnet på stråmanden, "ligevægtsøkonomen," er givet, fordi det hævdes, at denne antager, at alle markeder er "i generel ligevægt", som i JJs forstand betyder, at udbud er lig med efterspørgsel. Det er desværre en helt fejlagtig fremstilling. Når en "ligevægtsøkonom" taler om en ligevægt, så er det en beskrivelse af modellens udsagn. Det kan sagtens være en rigtig dårlig ligevægt med arbejdsløshed, lånebegrænsninger af fattige, ventelister på sygehuse, m.m. Utrolig meget makroøkonomisk forskning har analyseret "gruset" i økonomiers "maskineri" på en måde, så man gennem den økonomiske politik kan gøre ligevægten bedre for borgerne. Læseren får også at vide, at "ligevægtsøkonomen" ignorerer den usikkerhed, som verden er omfattet af. Intet kunne være mere forkert. Meget forskning vurderer implikationerne for tilrettelæggelsen af den økonomiske politik, når man tager hensyn til usikkerhed i alskens dimensioner.

Kronikken forsvarer såkaldte "kausaløkonomer", men man får ikke meget at vide om, hvad de gør godt for. I stedet bruges spalteplassen i bedste valgkampsstil på at mistænkeliggøre alle andre økonomer med en stråmand, der som beskrivelse af en hel profession heldigvis kun eksisterer i JJs begrebsverden. Så kære læser, overvej følgende: Hvad nu hvis stråmanden faktisk slet ikke eksisterer? Så kunne du måske komme til den konklusion, at "kausaløkonomen" på korsridt mod den onde "ligevægtsøkonom" egentlig er på et meget ensomt vildspor.